

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 1. jūlijā
(OR. en)

10587/22

**Starpiestāžu lieta:
2022/0206(NLE)**

**EDUC 257
SOC 426
EMPL 285
JEUN 137**

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2022. gada 30. jūnijs

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs

K-jas dok. Nr.: COM(2022) 316 final

Temats: Priekšlikums - PADOMES IETEIKUMS Ceļi uz panākumiem skolā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 316 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 316 *final*

Briselē, 30.6.2022.
COM(2022) 316 final

2022/0206 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

Ceļi uz panākumiem skolā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SWD(2022) 176 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

“Es vēlos panākt, lai Eiropa censtos sasniegt labāku situāciju sociālā taisnīguma un labklājības jomā.

Tas ir solījums, ko devām mūsu Savienības izveides laikā.”

Komisijas priekšsēdētājas U. fon der Leienas politikas pamatnostādnes

Izglītības un mācību sistēmas var būt, un tām būtu jābūt nozīmīgām, lai padarītu Eiropas sabiedrību taisnīgāku, iekļaujošāku un pārtikušāku. Izglītība var stiprināt sociālo kohēziju un padarīt ES ekonomiku noturīgāku — pētījumi liecina, ka maznodrošinātu iedzīvotāju grupu bērnu un jauniešu piekļuve kvalitatīvai izglītībai palīdz mazināt bezdarbu un pārtraukt nabadzības nodošanu no paaudzes paaudzē. Šos mērķus var sasniegt tikai tad, ja izglītības un mācību sistēmas ir patiesi vienlīdzīgas un iekļaujošas. Skolām būtu jānodrošina, ka visiem izglītojamajiem ir iespēja gūt panākumus un īstenot savu potenciālu neatkarīgi no personīgajām iezīmēm¹, ģimenes, kultūras un sociālekonomiskās situācijas. Tas ir atspoguļots **Eiropas sociālo tiesību pilāra**² 1. un 11. principā.

Izglītības rezultāti mācību laikā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmes ziņā ļauj labi prognozēt, vai personai būs līdzsvarota veselīga un sekmīga dzīve pieaugušā vecumā. Tos mēra kā izglītības sasniegumus³ un iegūto izglītības līmeni⁴, un tie ieliek pamatu turpmākām mācībām, nodarbinātībai un pilnvērtīgai dzīvei. Pamatprasmju (rakstpratības, matemātikas un dabaszinātņu) apguve⁵ ir būtiska izglītojamo akadēmiskajai un personīgajai attīstībai, bet vidējās izglītības laikā iegūtās prasmes un kompetences aizvien vairāk uzskata par obligātām prasībām nodarbinātībai vai pamatu turpmākām mācībām un pilnvērtīgai dzīvei. Tomēr sociālekonomiskie modeļi un stratifikācija rada ievērojamu ietekmi uz izglītības pieredzi un atsevišķu personu rezultātiem; nesekmīgie izglītojamie pārsvarā nāk no nelabvēlīgas vides, un pastāv lielāka iespēja, ka viņi pārtrauks izglītību un mācības, neieguvuši vidējo izglītību. Tieši tāpēc tādu **personu īpatsvara samazināšana, kurām ir vājas sekmes pamatprasmju apguvē, un izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas**⁶ problēmas risināšana ir galvenie mērķi Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā. Komisijas paziņojumā par **Eiropas Izglītības telpas** izveidi līdz 2025. gadam⁷ ir paziņots par iniciatīvu “Ceļi uz panākumiem skolā” kā pamatiniciatīvu, lai sekmētu izglītības iekļaujošo aspektu, kas ir viens

¹ Pilnīgu analīzi skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā.

² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_lv.

³ Izglītības sasniegumi ir vērsti uz izglītojamo mācīšanās progresu un viņu faktisko funkcionālo prasību, piemēram, lasītprasmi, rakstpratību, rēķinpratību un prasmēm dabaszinātņu jomā (pamatprasmes).

⁴ Iegūtais izglītības līmenis nozīmē sekmīgu noteikta izglītības līmeņa pabeigšanu, piemēram, pamatskolas vai vidējās izglītības iegūšanu.

⁵ Pamatprasmes ir prasmes, kā noteikts ESAO Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā (*PISA*), kurā mēra 15 gadus vecu personu spēju izmantot lasīšanas, matemātikas un dabaszinātņu zināšanas un prasmes, lai risinātu reālās dzīves problēmas. Tādējādi par nesekmīgiem uzskata tos 15 gadus vecos skolēnus, kas joprojām mācās, bet nespēj sasniegt ESAO *PISA* 2. zināšanu līmeni, kuru uzskata par minimālo līmeni, lai sekmīgi iesaistītos sabiedrības dzīvē. Lai gan uzskata, ka digitālās prasmes ir daļa no pamatprasmēm, tās netiek tieši apskatītas iniciatīvā “Ceļi uz panākumiem skolā”, jo tām ir pievērsta uzmanība citās iniciatīvās, piemēram, “Digitālās izglītības rīcības plāns”.

⁶ Ar izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas ES indikatoru (*ELET*) nosaka to 18–24 gadus veco personu īpatsvaru, kas pabeigušas ne vairāk kā pamatizglītības otro posmu (piem., *ISCED* 0.–2. līmeni) un kas vairs nav iesaistījušās formālā vai neformālā izglītībā un mācībās.

⁷ COM(2020)625 final.

no mērķiem, kas paziņots konferencē par Eiropas nākotni 2022. gada maija galīgajā ziņojumā, aicinot izveidot “iekļaujošu Eiropas izglītības telpu, kurā visiem iedzīvotājiem[...] ir vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai izglītībai[...]”. Iniciatīvā “Ceļi uz panākumiem skolā” uzsvars likts uz to, lai sekmētu izglītības iekļaujošo aspektu, proti, samazinātu vājas sekmes pamatprasmju apguvē un palielinātu vidējās izglītības apguvi. Padomes Rezolūcijā par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030)⁸ šis pasākums tiek atbalstīts un tiek noteikti **ES līmeņa mērķi 2030. gadam**: tādu 15 gadus vecu personu īpatsvaram, kurām ir sliktas sekmes lasīšanā, matemātikā un dabaszinātnēs, vajadzētu būt mazākam par 15 %, ⁹ un būtu jāpanāk, ka izglītību un mācības priekšlaicīgi pārtraukušo īpatsvars ir mazāks par 9 %¹⁰.

Šajā kontekstā Komisija rosina pieņemt Padomes Ieteikumu "Ceļi uz panākumiem skolā". Ar ierosināto Ieteikumu tiks atcelts un aizstāts **Padomes 2011. gada Ieteikums par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu**¹¹, vienlaikus pamatojoties uz pieredzi, kas gūta minētā dokumenta īstenošanas gaitā. Kopš Padomes 2011. gada Ieteikuma pieņemšanas Eiropas valstis ir saskārušās ar situācijām, problēmām un iespējām, kuras dziļi ietekmējušas izglītības un mācību sistēmas un kuras ietver lielāku skaitu migrantu no trešām valstīm un skolas vecuma bēgļus¹², kas ierodas ES, kā arī Covid-19 pandēmiju. Bažas par pasliktināšanās tendenci pamatprasmju apguves jomā (par ko liecina *PISA* 2018. gada rezultāti) ir kļuvušas aizvien nozīmīgākas politikas diskursā. Pētījumi izglītības jomā ir snieguši jaunu ieskatu, un sadarbība politikas izstrādē ES līmenī ir atklājusi trūkumus un iespējamās darbības jomas, tāpēc ir pamatoti pārskatīt, atjaunināt un uzlabot Padomes 2011. gada Ieteikumu. Jaunajam priekšlikumam ir plašāka darbības joma, jo tas vienlaikus ir vērsts uz diviem ES līmeņa mērķiem saistībā ar pamatprasmēm un priekšlaicīgu izglītības un mācību pārtraukšanu. Tas atspoguļo šo divu problēmu papildināmību, izraisītājus un risināšanas pasākumus. Turklāt priekšlikumā tiek plašāk skatīti citi aspekti, kas nav aplūkoti iepriekš un kas būtiski ietekmē izglītības rezultātus, piemēram, labbūtība skolā.

- **Ar ierosināto Padomes ieteikumu risināmās problēmas**

Eiropas līmenī un dalībvalstīs ir veikts plašs darbs, kopš 2011. gadā tika pieņemts Padomes Ieteikums par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu. Neatkarīgā novērtējumā par ieteikuma īstenošanu¹³ ir aprakstīta vispārēji pozitīva aina attiecībā uz šā ieteikuma ietekmi un saistītajiem ES politikas instrumentiem (uzraudzības un ziņošanas mehānismiem Eiropas pusgada ietvaros, savstarpējo mācīšanos un dalībvalstu sadarbību *ET 2020* mehānismā; finansējumu, jo īpaši, izmantojot *Erasmus+* un Eiropas strukturālos un investīciju fondus, ieguldījumus pētniecībā un saziņā). Novērtējumā ir secināts, ka Padomes ieteikuma ieviešana ir sekmējusi **izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas**

---

⁸ OV C 66, 26.2.2021.

⁹ Dati no ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*).

¹⁰ Dati no *Eurostat* ES darbaspēka apsekojuma. Šo galveno rādītāju papildinās atbalsta rādītājs par vidējās izglītības pabeigšanu, ar ko nosaka to 20–24 gadus veco personu īpatsvaru, kuras pabeigušas vismaz vidējo izglītību, un šajā saistībā izmantos datus, kas pieejami *Eurostat* ES darbaspēka apsekojumā.

¹¹ OV C 191, 1.7.2011., 1.–6. lpp.

¹² Termins “bēgļis” šajā tekstā ir lietots plašā politiskā nozīmē, nevis tā, kā definēts Ženēvas Konvencijā un ES patvēruma tiesību aktos.

¹³ Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ĢD (2019), *Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M., Downes, P., Assessment of the implementation of the 2011 Council recommendation on policies to reduce early school leaving: final report*, Publikāciju birojs.

rādītāja (ELET) samazināšanos ES līmenī (no 13,4 %¹⁴ 2011. gadā līdz 9,7 % 2021. gadā) un izmaiņas izglītības iestādēs un politikā.

Tomēr neatkarīgi no šā ievērojamā progresa **priekšlaicīga izglītības un mācību pārtraukšana joprojām ir politikas problēma Eiropā, kas ir īpaši nopietna vairākās dalībvalstīs un reģionos, kā arī noteiktās mērķgrupās**. Mūsdienās vairāk nekā 3,2 miljoni jauniešu ES (18–24 gadus vecu) priekšlaicīgi pārtrauc izglītību un mācības, un tikai 84,3 % jauniešu (20–24 gadus vecu) ir ieguvuši vidējo izglītību. Joprojām pastāv ievērojamas atšķirības starp valstīm un valstīs, kā arī nevienlīdzība noteiktās sabiedrības grupās; vidējais priekšlaicīgi izglītību un mācību pārtraukušo personu rādītājs jauniem vīriešiem ir par 3,5 procentpunktiem augstāks (11,4 %) nekā jaunām sievietēm (7,9 %)¹⁵, turklāt nelabvēlīgā situācijā ir arī jaunieši, kas dzimuši ārzemēs, kā arī izglītojamie, kas dzīvo noteiktās priekšpilsētās, lauku un attālās teritorijās¹⁶. Kopumā izglītojamo sociālekonomiskajai situācijai ir liela ietekme uz priekšlaicīgu izglītības un mācību pārtraukšanu¹⁷.

Tomēr novērtējumā tika uzsvērti arī daži **trūkumi un jomas, kur nepieciešams ieguldīt papildu darbu**:

- pasākumi un darbības parasti tiek īstenoti tikai projektu ietvaros un īstermiņā, pievēršoties tikai vienai problēmai vai neņemot vērā visas skolas dimensijas, attiecīgi tiem ir ierobežota ietekme; gan skolu, gan sistēmiskā līmenī ir vajadzīga sistemātiskāka pieeja, jo pašreizējā pieeja vēl nav pietiekami attīstīta;
- daudzās valstīs īstenotie politikas pasākumi netiek pietiekami uzraudzīti un izvērtēti;
- joprojām pārāk neliela un fragmentāra ir sadarbība dažādās politikas jomās (piemēram, izglītības un mācību, veselības un sociālo pakalpojumu, nodarbinātības, mājokļu un tieslietu, migrantu un bēgļu iekļaušanas un nediskriminācijas jomā) un pārvaldības līmeņos (valsts, reģionālā, vietējā), kā arī dialogs ar ieinteresētajām personām;
- lai gan kompensējošie pasākumi ir labi iedibināti, daudzās valstīs preventīvie un agrīnas intervences pasākumi nav pietiekami izstrādāti vai nav īstenoti / nodrošināta to izpilde;
- pārāk bieži noteiktu grupu vajadzības netiek pienācīgi apmierinātas (tādas grupas kā izglītojamie ar redzamu invaliditāti vai bez tās, izglītojamie ar īpašām izglītības vajadzībām vai garīgās veselības problēmām, izglītojamie, kas nāk no migrantu ģimenēm, ieskaitot bēgļus, izglītojamie no tādām etniskām minoritātēm kā romi, iebiedēšanas upuri); šī situācija ir īpaši smaga izglītojamajiem ar sarežģītām vajadzībām (piemēram, bērniem, kuriem viens

¹⁴ ES28. ES27 vērtība ir 13,2 %.

¹⁵ 2021. gada dati.

¹⁶ Izglītojamiem, kas dzimuši ārpus ziņojošās valsts, ir vēl lielāks risks kļūt par *ELET* (22,4 %), jo īpaši tad, ja šī valsts ir trešā valsts (23,2 %). Vidēji lielāka iespēja priekšlaicīgi pārtraukt izglītību ir jauniem vīriešiem, kas dzimuši trešās valstīs (25,2 %), salīdzinājumā ar trešās valstīs dzimušām jaunām sievietēm (20,9 %). Arī urbanizācijas pakāpei ir nozīme, jo pilsētās parasti izglītību un mācības priekšlaicīgi pārtraukušo ir mazāk (8,6 %). Lai gan jauni vīrieši biežāk priekšlaicīgi pārtrauc izglītību un mācības pilsētās un piepilsētās (13,5 %), nevis lauku teritorijās (11,7 %), jaunām sievietēm lielāks risks ir lauku teritorijās (9,2 %), nevis pilsētās un piepilsētās (8,7 %). Jānorāda, ka aiz šiem ES vidējiem rādītājiem slēpjas ļoti heterogēna aina dažādās dalībvalstīs. Šie dati ir par 2020. gadu.

¹⁷ Sīku tendenču analīzi skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā un 2021. gada Izglītības un apmācības pārskatā.

no vecākiem ir cietumā, vardarbības ģimenē upuriem, aprūpē esošiem bērniem utt.);

- pasākumi, kuru mērķis ir novērst mācīšanās grūtības, nav pietiekami integrēti pasākumos, kuri sekmē labbūtību skolā, novērš iebiedēšanu un uzlabo garīgo veselību;
- izglītojamie, ģimenes un galvenās ieinteresētās personas (arī sociāli atstumtie vecāki, migrantu kopienas un NVO) bieži nav pietiekami iesaistīti politikas izstrādē, īstenošanā un izvērtēšanā;
- skolu vadītāji, skolotāji, pasniedzēji un cits izglītības personāls bieži nav pietiekami sagatavoti, lai risinātu nesekmības un izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmas, ņemtu vērā daudzveidību, sniegtu atbilstošu atbalstu bērniem ar grūtībām vai riskam pakļautiem bērniem, vai izglītojamajiem ar labbūtības vai garīgās veselības vajadzībām.

Pēdējo desmit gadu laikā ir ieguldītas ievērojamas pūles, lai samazinātu izglītības un mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu — jo īpaši pēc Padomes 2011. gada Ieteikuma pieņemšanas. Pēdējā laikā **nepietiekamai pamatprasmju apguvei** ir pievērsta īpaša uzmanība politikas debatēs ES līmenī, jo īpaši pēc ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) 2018. gada¹⁸ konstatējumu publicēšanas, kas liecina par **pasliktināšanās tendenci** ES līmenī 2009.–2018. gada periodā¹⁹. Proti, 2018. gada *PISA* liecina, ka:

- mūsdienās **katrs piektais 15 gadus vecais Eiropas iedzīvotājs ir nesekmīgs** (22,5 % nevar izpildīt pamata uzdevumus lasīšanā, 22,9 % — matemātikā un 22,3 % — dabaszinātnēs). ES vidējais rādītājs nav uzlabojies, un starp dalībvalstīm ir lielas atšķirības, lai gan dažām valstīm laika gaitā ir izdevies uzlabot savus rezultātus.
- Sociālekonomiskā situācija izteikti ietekmē skolēnu rezultātus un to akadēmiskās prognozes vairumā ES dalībvalstu. Turklāt valstīs ar lielu skaitu nesekmīgo skolēnu parasti ir arī lielas atšķirības starp bērniem labvēlīgā un nelabvēlīgā sociālekonomiskajā situācijā.
- Lasīšanā nesekmīgu skolēnu ar migrantu izcelsmi īpatsvars (kā definēts ESAO *PISA*)²⁰ daudzās ES dalībvalstīs²¹ ir daudz lielāks nekā tādu skolēnu īpatsvars, kuriem nav migrantu izcelsmes.
- Kopumā valstīs, kurās ir neliels nesekmīgo skolēnu īpatsvars, parasti ir arī daudz skolēnu ar visaugstākajiem rezultātiem, kas liecina par to, ka skolu izglītības sistēmā var tikt panākta gan izcilība, gan vienlīdzība²².

¹⁸ Reizi trīs gados starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā *PISA* mēra 15 gadus vecu bērnu spēju izmantot savas lasītprasmes, matemātikas un dabaszinātņu zināšanas un prasmes, lai risinātu reālās dzīves problēmas.

¹⁹ Sīku tendenču analīzi skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā un 2021. gada Izglītības un apmācības pārskatā.

²⁰ Jēdziens “migrantu izcelsmes personas” ietver gan imigrantus, gan attiecīgajā valstī dzimušus bērnus (tā saukto otro paaudzi). Lai gan Komisija uzskata, ka migranti ir tikai trešo valstu valstspiederīgie, ESAO *PISA* definīcijā par migrantu izcelsmes bērniem ir iekļauti visi ārvalstīs dzimuši bērni (gan ES, gan ārpus ES), kā arī attiecīgā valstī dzimuši bērnu, kuru vecāki dzimuši citā valstī.

²¹ Situācija parasti ir sliktāka skolēniem, kuri dzimuši ārvalstīs, salīdzinājumā ar attiecīgā valstī dzimušiem bērniem, kuru vecāki dzimuši citā valstī. Nelabvēlīgs sociālekonomiskais statuss bieži ir cieši saistīts ar migrantu izcelsmi.

- Meiteņu lasītprasmes rezultāti ir daudz labāki nekā zēniem, kā arī meitenēm ir pastāvīgi labāks sniegums dabaszinātnēs²³. To apliecina valstu dati, kas arī liecina par to, ka zēni biežāk kavē skolu nekā meitenes²⁴.

Arī 2018. gada Starptautiskā datorprasmju un informācijas prasības pētījuma (*ICILS*)²⁵ rezultāti liecina, ka **piektajai daļai jauniešu ES nav pamata digitālo prasmju**, vienlaikus atklājot sociālekonomiskā statusa ietekmi uz digitālo prasību — vidēji izglītojamiem ar augstāku sociālekonomisko statusu ir ievērojami augstāki datorprasības un informācijas prasības rādītāji, un izglītojamajiem, kam viens no vecākiem ir ieguvis vismaz bakalaura grādu, arī ir augstāks rezultāts nekā izglītojamajiem, kuru vecākiem nav akadēmiskā grāda.

Lai atbalstītu dalībvalstis, kad tās īsteno ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, ko visas dalībvalstis ir parakstījušas,²⁶ Komisija Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam uzsver starpību izglītības rezultātos starp jauniešiem ar invaliditāti un bez invaliditātes, jo nav iekļaujošas pieejas un pieejamības izglītības sistēmai. Daudzi bērni un jaunieši ar invaliditāti mācās īpašās skolās, kas ne vienmēr piedāvā efektīvu saikni ar parasto izglītību.

Jaunākie *PISA* rezultāti arī atklāja papildu un tikpat satraucošus trūkumus izglītības sistēmās, kas var ietekmēt izglītības rezultātus, — **skolēnu labbūtība skolā²⁷ (ko nosaka kā skolēnu piederības izjūtu skolā) pasliktinās, kā arī ir plaši izplatīta un pieaugoša iebiedēšana/kiberiebidēšana²⁸**. Pētījumi liecina, ka iebiedēšanai skolā ir ļoti nelabvēlīgas sekas uz izglītojamo labbūtību un akadēmiskajiem sasniegumiem un tā palielina skolas priekšlaicīgas pamešanas risku²⁹. Pētījumi arī apliecina, ka **izglītojamo labbūtības uzlabošana**, tostarp, izmantojot sociālo un emocionālo izglītību³⁰ un iebiedēšanas novēršanu, ir **ļoti svarīga, lai uzlabotu izglītības rezultātus³¹**. Bērnu un jauniešu emocionālā labbūtība

²² Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ĢD (2019). *PISA 2018 and the EU: striving for social fairness through education (PISA 2018 un ES: ceļā uz sociālo taisnīgumu ar izglītības palīdzību)*, Publikāciju birojs, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/964797>. Sīku analīzi skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā.

²³ Matemātikā aina ir daudzveidīgāka, jo *PISA* 2018. gada dati liecina, ka zēniem vidēji ir nedaudz labāki rezultāti nekā meitenēm, lai gan šī atšķirība pastāvīgi samazinās, — aizvien lielākā skaitā valstu meitenēm ir labāki rezultāti. Sk. ESAO (2019). *PISA 2018 results (volume II) – Where all students can succeed (PISA 2018. gada rezultāti (II sējums). Kur visi izglītojamie var gūt panākumus)*. *PISA*, ESAO publikācijas. Pieejams: https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-ii_b5fd1b8f-en.

²⁴ ESAO (2015). *The ABC of Gender Equality in Education. Aptitude, Behaviour, Confidence*. *PISA*, ESAO publikācijas. Pieejams: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264229945-en.pdf?expires=1610634769&id=id&accname=guest&checksum=66B1763A84CB2A7C21B3829FBC7B8E3B>

²⁵ <https://www.iea.nl/news-events/news/icils-2018-results>

²⁶ COM(2021) 101 final: Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam.

²⁷ Labbūtība skolā ir sarežģīts jēdziens un ietver daudzas dimensijas (arī fizisko, emocionālo un garīgo veselību). Definīcijas ir norādītas Komisijas dienestu darba dokumentā.

²⁸ Saskaņā ar 2018. gada *PISA* rezultātiem 19 ES dalībvalstīs vairāk nekā 20 % bērnu ziņoja par iebiedēšanu vismaz vairākas reizes mēnesī. Turklāt vairumā valstu laikā no 2015. gada līdz 2018. gadam iebiedēto skolēnu procentuālais skaits ievērojami palielinājās.

²⁹ Sk. <https://www.oecd-forum.org/posts/can-children-believe-in-us-to-invest-in-mental-health>

³⁰ Sociālā un emocionālā izglītība ir daļa no astoņām mūžizglītības kompetencēm (personīgā, sociālā un mācīšanās mācīties kompetence), kā definēts Padomes 2018. gada 22. maija lēmumā par pamatkompetencēm mūžizglītībā, OV C 189, 1.–13. lpp.

³¹ 2019. gada Starptautiskā matemātikas un dabaszinātņu tendenču pētījuma (*TIMSS*) un *PISA* 2018. gada rezultāti apliecina, ka augstāks labbūtības līmenis (ko mēra kā skolēna piederības izjūtu skolā) parasti ir saistīts ar augstākiem izglītības mērķiem, mazāku kavējumu skaitu un labākiem matemātikas mācību rezultātiem.

un garīgā veselība ir arī kļuvusi par nozīmīgu problēmu Eiropā, jo aptuveni 10–20 % skolas vecuma bērnu saskaras ar garīgās veselības problēmām skolas gadu laikā, un aptuveni pusei no tiem problēmas rodas pirms 14 gadu vecuma. Tas īpaši attiecas uz trauksmi un depresiju. Tā ir nozīmīga problēma, kas negatīvi ietekmē izglītības rezultātus. Ja skolas vienas pašas nevar atrisināt šīs problēmas, tās var palīdzēt uzlabot labbūtību un mazināt garīgās veselības problēmas sadarbībā ar vietējo kopienu un ārējiem profesionāļiem un aģentūrām³².

Nabadzība un sociālekonomiskie faktori ir tā saikne, kas ir šo problēmu pamatā: **izglītojamo un viņu ģimenes sociālekonomiskā izcelsme joprojām ir visnozīmīgākais faktors, kas nosaka izglītības rezultātus**; tas liecina, ka pastāv pastāvīgs risks, ka nelabvēlīgā situācija un samazināta augšupējā sociālā mobilitāte izglītojamajiem, kas nāk no nelabvēlīgas vides, tiek nodota no paaudzes paaudzē.

Starptautisku pētījumu konstatējumi un šā priekšlikuma apspriešanas laikā saņemtās atsauksmes apstiprina, ka ir **nepieciešams kopīgi risināt izglītības snieguma un izglītības apguves jautājumus**. Vāji rezultāti pamata un digitālo prasmju ziņā un priekšlaicīga izglītības un mācību pārtraukšana ir savstarpēji saistītas problēmas, ko izraisa faktoru kombinācija (individuāli, ar ģimeni saistīti, sociāli, ekonomiski un citi faktori). To ierosinātāji nav saistīti tikai ar izglītību, tomēr noteiktas izglītības un mācību sistēmu iezīmes (piemēram, ierobežota piekļuve kvalitatīvai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, agrīna iekļaušana dažādos izglītības novirzienos, segregācija, atstāšana uz otru gadu, speciālas mācību programmas izstrāde utt.)³³ var palielināt šo problēmu biežumu, īpaši negatīvi ietekmējot personas no nelabvēlīgākā situācijā esošām grupām.

Covid-19 izraisītā krīze ir padarījusi šīs problēmas vēl nozīmīgākas. Lai gan būs vajadzīgs vairāk laika un darba, lai novērtētu mācību skolā ilgstošo pārtraukumu ilgtermiņa ietekmi uz mācīšanos un akadēmiskajiem rezultātiem, vairāki sākotnējie pētījumi liecina, ka krīze var būt kavējusi izglītojamo progresu un palielinājusi iespēju, ka tie, kam ir saiknes ar skolu zuduma risks, faktiski pārtrauc mācības. Tie arī liecina, ka krīzei ir bijušas negatīvas sekas saistībā ar izglītojamo labbūtību, ko cita starpā izraisījis stress un trauksme, kura radusies izolācijas un kontakta ar citiem izglītojamajiem neesības dēļ, kā arī saistībā ar lielāku vardarbību mājās un mazāku piekļuvi būtiskajiem pakalpojumiem. Sociālekonomiski marginalizētiem bērniem, kam jau pirms pandēmijas vidēji bija zemāki rezultāti, ir ļoti liela iespēja visvairāk ciest ierobežojumu laikā³⁴, tostarp arī tāpēc, ka nav piekļuves internetam un/vai elektroniskām ierīcēm, kas vajadzīgas virtuālām mācībām³⁵. Tā rezultātā, **iespējams, Eiropā pandēmijas laikā ir ievērojami palielinājies izglītojamo ar vājiem rezultātiem īpatsvars**. Tiek arī gaidīts, ka tuvāko gadu laikā palielināsies priekšlaicīgi izglītību un mācības pārtraukušo izglītojamo īpatsvars, lai gan tas atspoguļosies statistikā tikai pēc dažiem gadiem.

Lai to panāktu, **ir vajadzīgi jauni centieni sekmēt labākus izglītības rezultātus un iekļaujošu skolu vidi visiem izglītojamajiem** neatkarīgi no to personīgajām iezīmēm,

³² Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ĢD, *Simões, C., Caravita, S., Cefai, C., A systemic, whole-school approach to mental health and well-being in schools in the EU: analytical report*, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/50546>

³³ Eiropas Komisijas/EACEA/Eurydice (2020), *Vienlīdzība skolu izglītībā Eiropā. Struktūras, politika un skolēnu sniegums*, Luksemburga, Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

³⁴ Sīku analīzi un atsaucis skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā.

³⁵ Piemēram, Covid-19 krīzes laikā atstumtās un nelabvēlīgā situācijā esošās romu kopienas ir saskārušās ar smagu, negatīvu ietekmi uz veselību un sociālekonomisko ietekmi. Komisijas 2021. gada Ieteikumā par romu vienlīdzību, iekļaušanu un līdzdalību tiek atbalstīta romu strukturālās nevienlīdzības samazināšana, attiecīgā gadījumā piedāvājot tehniskas iespējas un mācot digitālas prasmes, kas dotu romiem iespēju aktīvi iesaistīties sabiedrībā, tostarp arī attālinātajā izglītības apgūvē, kā arī novēršot augsto ekonomiskās nestabilitātes līmeni, pārblīvētos mājokļus un segregētas apmetnes vai nometnes.

ģimenes, kultūras un sociālekonomiskās situācijas, īpaši pievēršoties pamatprasmju labākai apguvei.

Lielāka uzmanība jāpievērš labbūtībai skolā, ņemot vērā atziņas, kas gūtas, īstenojot Padomes 2011. gada Ieteikumu par mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas mazināšanu, jaunākās pētījumu un apspriešanās procesa atziņas un jaunās problēmas, ko atklājusi Covid-19 radītā krīze.

Pamatojiet uz atziņām, kas gūtas saistībā ar Padomes 2011. gada ieteikumu, **Komisijas priekšlikumā Padomes Ieteikumam "Ceļi uz panākumiem skolā" ir izklāstīts pārskatīts rīcības satvars** dalībvalstīm, lai izstrādātu savu integrēto stratēģiju panākumu atbilstoši uzlabošanai skolā atkarībā no katras izglītības un mācību sistēmas struktūras, kuras atbalstam nodrošināta efektīva datu apkopošana un uzraudzība. Atjauninātajā satvarā ir izklāstīts politikas pasākumu kopums, kas ietver uzraudzību, profilaksi, intervenci un kompensēšanu³⁶, lielāku uzsvāru liekot uz profilaksei un agrīnu intervenci. Dalībvalstis var piemērot un kombinēt politikas pasākumus atbilstoši saviem īpašajiem apstākļiem un vajadzībām.

- **Ierosinātā Padomes ieteikuma mērķi**

Komisijas priekšlikuma Padomes Ieteikumam "Ceļi uz panākumiem skolā" mērķis ir:

- novērst saikni starp izglītības rezultātiem un iegūto izglītības līmeni un sociālo, ekonomisko un kultūras statusu;
- samazināt personu ar nepietiekamiem rezultātiem un personu, kas priekšlaicīgi pamet izglītību un mācības, īpatsvaru ES līmenī, lai sasniegtu Eiropas izglītības telpas ES līmeņa mērķus 2030. gadam;
- sekmēt iekļaujošu izglītību un mācības, kas ietver vienlīdzību, kvalitāti, akadēmiskos rezultātus, iesaisti, labbūtību skolā, garīgo un fizisko veselību un daudzveidības cienīšanu;
- ar savstarpējās mācīšanās palīdzību turpināt attīstīt kopīgu izpratni par faktoriem, kas dod iespēju sekmēt izglītības rezultātus un labbūtību, īpaši pievēršoties izglītojamajiem, kas nāk no nelabvēlīgas vides.

- **Starptautiskā dimensija**

Šis priekšlikums papildina starptautiskā līmenī veikto darbu. Tas palīdz veikt pasākumus, kas sekmē **ANO 2030. gada ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanu**³⁷, jo īpaši attiecībā uz 4. IAM jeb kvalitatīvu izglītību. Šis priekšlikums atbilst **ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām**³⁸ 24. pantam, kurā paredzētas iekļaujošas izglītības sistēmas. Tas saskan ar ANO Globālo izglītības uzraudzības 2020. gada ziņojumu par iekļaušanu. Tas sekmē **UNESCO pasākumus saistībā ar vardarbību skolā un**

---

³⁶ Preventīvo pasākumu mērķis ir radīt apstākļus, lai novērstu saiknes zaudēšanu, nesekmību un izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmas, garīgās veselības problēmas utt. pirms to rašanās; tie ietver arī aktīvu labbūtības un garīgās veselības sekmēšanu un atbalstīšanu skolā. Intervences pasākumi ļauj novērst grūtības agrīnā posmā un ietver arī pirmsskolas izglītību un aprūpi, nodrošinot efektīvus atbalsta pasākumus grupām un atsevišķām personām. Kompensējošie pasākumi piedāvā iespējas atbalstīt nesekmīgus izglītojamus vai izglītojamus, kas zaudējuši saikni ar skolu vai pametuši skolu.

³⁷ <https://sdgs.un.org/>

³⁸ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html>

iebidēšanu³⁹. Iniciatīva “Ceļi uz panākumiem skolā” atbilst ESAO “Mācību kompassa 2030” satvaram⁴⁰.

Šā priekšlikuma saturu ir ietekmējuši ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) rezultāti, kas ļauj arī veikt starptautisku salīdzinājumu, ko var papildus pētīt EEZ stratēģiskā satvara skolu darba grupas kontekstā.

- **Īstenošanas sekmēšanas rīki**

Rosināto Padomes ieteikumu sekmēs dažādi instrumenti:

- ziņošana un uzraudzība, jo īpaši saistībā ar Eiropas pusgadu, sociālo rezultātu pārskatu un EEZ stratēģisko satvaru;
- savstarpējā mācīšanās, informācijas un pieredzes apmaiņa starp dalībvalstīm, jo īpaši EEZ stratēģiskā satvara skolu darba grupā;
- ES finansējums (jo īpaši no *Erasmus+*, *Atveseļošanas un noturības mehānisma*, *Eiropas Sociālā fonda*, *Eiropas Reģionālās attīstības fonda*, programmas “Digitālā Eiropa”, programmas “Apvārsnis Eiropa”, tehniskā atbalsta instrumenta, *Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda* utt.), izmantojot pieņemtās programmas vai plānus;
- atjaunināta, praktiska Eiropas rīkkopa skolām, lai koplietotu resursus un līdzdalītu praksi⁴¹;
- ekspertu grupa atbalstošas mācību vides veidošanas stratēģiju jautājumos nesekmības riskam pakļautajām grupām un labbūtības atbalstam skolās;
- pētniecība programma “Apvārsnis Eiropa”;
- mācību laboratorijas ieguldījumiem kvalitatīvā izglītībā un mācībās izveide (no 2022. gada decembra), kas uzlabos izglītības politikas un ieguldījumu izvērtēšanu un uzraudzību Eiropas līmenī.

- **Papildināmība ar citām iniciatīvām**

Ieteikums papildina citas Komisijas darbības, kas publiskotas saistībā ar Paziņojumu par Eiropas izglītības telpu un Digitālās izglītības rīcības plānu. Šādas darbības ietver:

- Padomes 2019. gada Ieteikumu par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei⁴²;
- Padomes 2019. gada Ieteikumu par kvalitatīvām agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām⁴³;
- Padomes 2018. gada Ieteikumu par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanā⁴⁴;

³⁹ <https://en.unesco.org/themes/school-violence-and-bullying/action>;
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374794?posInSet=4&queryId=N-EXPLORE-c62a920d-2b9e-49c7-92cd-fb700d28f564>

⁴⁰ ESAO “Mācību kompass 2030” ir pastāvīgi pilnveidojams mācību satvars, kurā izklāstīts iedvesmojošs redzējums par izglītības nākotni. Tajā ir piedāvāts plašs skatījums uz tiem kompetenču veidiem, kuri izglītojamajiem būs vajadzīgi, lai gūtu panākumus 2030. gadā un vēlāk. Tajā ir arī izstrādāts vienots formulējums un izpratne, kas ir būtiska visā pasaulē un informējoša (<https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/learning-compass-2030/>).

⁴¹ <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools.htm>

⁴² OV C 189, 5.6.2019., 15.–22. lpp.

⁴³ OV C 189, 5.6.2019., 4.–14. lpp.

- Padomes 2021. gada Ieteikumu par kombinētu mācīšanos kvalitatīvai un iekļaujošai pamatizglītībai un vidējai izglītībai⁴⁵;
- strukturētu dialogu par faktoriem, kas dod iespēju sekmīgi īstenot digitālu izglītību, un kopēju vadlīniju izstrādi skolotājiem un izglītības darbiniekiem, lai sekmētu digitālo prātību un risinātu dezinformācijas problēmu;
- Prasmju programmu Eiropa⁴⁶;
- Padomes 2020. gada Ieteikumu par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai⁴⁷, kurā rosināts modernizēts ES politikas redzējums par PIA, kas ietver digitalizāciju un kombinētās mācīšanās izmantošanu;
- Padomes 2020. gada Ieteikumu “Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana” un ar ko aizstāj Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi⁴⁸.

Rosinātais Padomes ieteikums arī palīdzēs īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāru un tā rīcības plānu, Eiropas dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam (2020. gads)⁴⁹, ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģisko satvaru 2020.–2030. gadam (2020. gads)⁵⁰ un saistīto Padomes Ieteikumu (2021. gads)⁵¹; LGBTIK līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam (2020. gads)⁵²; rīcības plānu integrācijai un iekļaušanai 2021.–2027. gadam (2020. gads)⁵³; stratēģiju personu ar invaliditāti tiesībām 2021.–2030. gadam (2021. gads)⁵⁴; ES rasisma apkarošanas rīcības plānu 2020.–2025. gadam (2020. gads)⁵⁵; ES stratēģiju antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam (2021. gads)⁵⁶; ES stratēģiju par bērna tiesībām (2021. gads)⁵⁷; Eiropas Garantiju bērniem (2021. gads)⁵⁸; Eiropas Jaunatnes gadu (2022. gads)⁵⁹; jauno ES stratēģiju labākam internetam bērniem (2022. gads)⁶⁰; *HealthyLifeStyle4All* (2021. gads)⁶¹.

Erasmus+ programma atbalsta šo iniciatīvu: organizācijas un dalībnieki ar mazāku skaitu iespēju ir programmas vispārējās prioritātes “Iekļaušana un daudzveidība” centrā, un to rīcībā tiek nodoti īpaši mehānismi un resursi. *Erasmus+* programmā atbalstu saņem arī skolotāji un viss skolas personāls, lai apgūtu jaunas kompetences un izstrādātu iekļaujošas stratēģijas un mācību programmas, kuras ietver tādas darbības kā *Erasmus+* skolotāju akadēmijas.

⁴⁴ OV C 195, 7.6.2018., 1–5. lpp.

⁴⁵ COM(2021)455 final.

⁴⁶ COM(2020) 274 final.

⁴⁷ OV C 417, 2.12.2020., 1.–16. lpp.

⁴⁸ OV C 372, 4.11.2020., 1.–9. lpp.

⁴⁹ COM (2020) 152 final.

⁵⁰ COM (2020) 620 final.

⁵¹ COM (2020) 620 final.

⁵² COM (2020) 698 final.

⁵³ COM (2020) 758 final.

⁵⁴ COM (2021) 101 final.

⁵⁵ COM (2020) 565 final.

⁵⁶ COM (2021) 615 final.

⁵⁷ COM (2021) 142 final.

⁵⁸ COM (2021) 137 final.

⁵⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2021/2316 (2021. gada 22. decembris) par Eiropas Jaunatnes gadu (2022) (OV L 462, 28.12.2021., 1.–9. lpp.).

⁶⁰ <https://www.betterinternetforkids.eu/en/home> un COM (2012) 196 final.

⁶¹ Tartu Aicinājums uz veselīgu dzīvesveidu, https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/ewos-tartu-call_en.pdf

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats

Ierosinātais Padomes ieteikums ir saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 165. panta 4. punktu un 166. panta 4. punktu.

165. panta 1. punktā ir noteikts, ka Savienība, veicinot dalībvalstu sadarbību un vajadzības gadījumā atbalstot un papildinot to rīcību, sekmē pilnvērtīgas izglītības attīstību, pilnīgi respektējot dalībvalstu atbildību par mācību saturu un izglītības sistēmu organizāciju. 165. panta 2. punktā precizēts, ka Savienības darbībai izglītības jomā daļēji ir mērķis veicināt tālmācībā iegūtas izglītības attīstību. 166. panta 1. punkts noteic, ka Savienība īsteno arodmācību politiku, kas atbalsta un papildina dalībvalstu rīcību, pilnīgi respektējot dalībvalstu atbildību par arodmācību saturu un organizāciju.

Iniciatīvā nav ierosināta ES regulatīvo pilnvaru paplašināšana vai saistoši pienākumi dalībvalstīm. Dalībvalstis lēmumu par to, kā tās īstenošos šo Padomes ieteikumu, pieņems atbilstoši konkrētās dalībvalsts apstākļiem.

• Subsidiaritāte (jomās, kas nav Savienības ekskluzīvā kompetencē)

Šis priekšlikums atbilst subsidiaritātes principam, kas paredzēts Līguma par Eiropas Savienību (LES) 5. panta 3. punktā.

Dalībvalstis ir atbildīgas par mācību saturu un savu izglītības un mācību sistēmu organizāciju. Vienlaikus pierādījumi liecina, ka tām ir vairākas kopējas problēmas, kuras saistītas ar izglītības rezultātiem un labbūtību skolā.

Šajā Padomes ieteikumā pilnībā ievēro dalībvalstu atbildību par mācību saturu un savu izglītības un mācību sistēmu organizāciju, kā arī kultūras un valodu daudzveidību, vienlaikus atspoguļojot papildinošo un atbalstošo ES funkciju un Eiropas sadarbības izglītības un mācību jomā brīvprātīgo raksturu. Eiropas izglītības telpas kontekstā šī iniciatīva atvieglos dalībvalstu centienus attīstīt un īstenot politiku un mehānismus, kas atbilst valsts sistēmām un struktūrām.

Iniciatīvā nav ierosināta ES regulatīvo pilnvaru paplašināšana vai saistoši pienākumi dalībvalstīm. Tās Eiropas pievienotā vērtība galvenokārt ir saistīta ar ES spēju mobilizēt politisku iesaisti valsts līmenī un atbalstīt izglītības un mācību sistēmas, izmantojot politikas vadlīnijas, kopējus rīkus un instrumentus (*Erasmus+*, Atveseļošanas un noturības mehānismu, Eiropas Sociālo fondu+, Eiropas Reģionālās attīstības fondu, programmu “Digitālā Eiropa”, programmu “Apvārsnis Eiropa”, tehniskā atbalsta instrumentu, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu utt.), vienlaikus pilnībā ievērojot subsidiaritāti.

• Proporcionalitāte

Šis priekšlikums atbilst proporcionalitātes principam, kas noteikts LES 5. panta 4. punktā.

Ierosinātā Padomes ieteikuma saturs un forma nepārsniedz tā mērķu sasniegšanai nepieciešamo. Saistības, ko dalībvalstis uzņemsies, ir labprātīgas, un katra dalībvalsts var lemt, kādu pieeju piemērot.

• Juridiskā instrumenta izvēle

Lai palīdzētu sasniegt Līguma par Eiropas Savienības darbību 165. un 166. pantā minētos mērķus, šajā Līgumā noteikts, ka Padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem ieteikumus.

Padomes ieteikums ir atbilstīgs instruments izglītības un mācību jomā, kuru ES ir pienākums atbalstīt, un tas ir instruments, kas bieži izmantots Eiropas rīcībai šajās jomās. Kā juridisks instruments tas norāda uz dalībvalstu apņemšanos īstenot izklāstītos pasākumus un nodrošina

spēcīgāku politisko pamatu sadarbībai šajā jomā, vienlaikus pilnībā atzīstot dalībvalstu pilnvaras izglītības un mācību jomā.

3. **EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI**

• **Ex post izvērtējumi/spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Neatkarīgu novērtējumu par Padomes 2011. gada Ieteikuma par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, īstenošanu publicēja 2019. gadā⁶². Šajā pētījumā tika iekļautas 37 ES un trešās valstis. Tajā apskatīja šādus jautājumus:

- situācija un tendences Eiropas un valsts līmenī un valsts kārtība, lai uzraudzītu un izvērtētu priekšlaicīgu izglītības un mācību pārtraukšanu;
- valsts līmenī īstenotu pasākumu pārskats un piemēri saistībā ar profilaksi, intervenci un kompensēšanu, kā arī efektivitātes pierādījumiem;
- 2011. gada ieteikuma un saistīto ES politikas rīku nozīmes un ietekmes analīze attiecībā uz to būtiskumu, efektivitāti, lietderību un ilgtspēju;
- vajadzība sniegt ES līmeņa atbalstu nākotnē, lai risinātu izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmu, kā arī šāda atbalsta raksturs.

• **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Priekšlikums pamatojas uz ievaddatiem, kas apkopoti plaša apspriešanās procesa laikā⁶³. Tas ietvēra:

- 14 nedēļu atklātu sabiedrisko apspriešanu par jauno iniciatīvu, kas notika no 2021. gada 24. jūnija līdz 30. septembrim;
- skolu ģenerāldirektora tikšanās laikā notikušās sarunas;
- vairāku īpašu tiešsaistes darbsemināru virkni laikā no 2021. gada maija līdz septembrim, kuros piedalījās ministriju un ieinteresēto personu pārstāvji (arī skolotāju un pasniedzēju, izglītojamo, vecāku un jauniešu pārstāvji, sociālie partneri un NVO, kas pārstāv dažādas ieinteresētās personas), kā arī jomas eksperti.

• **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Ziņojuma pamatā ir:

- atziņas, kas gūtas, īstenojot 2020. gada stratēģisko satvaru sadarbībai programmas “Izglītība un apmācība 2020” politikas jomā (darba grupu ziņojumi, prakse, kas apkopota un kopīgota, izmantojot Eiropas rīkkopu skolām, utt.);
- neatkarīgs novērtējums par Padomes 2011. gada ieteikuma par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, īstenošanu (sk. iepriekš);

⁶² Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ĢD (2019), *Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M., Downes, P., Assessment of the implementation of the 2011 Council recommendation on policies to reduce early school leaving: final report*, Publikāciju birojs.

⁶³ Īss kopsavilkuma ziņojums ir pievienots Komisijas dienestu darba dokumentam; pilnīgs novērtējuma ziņojums ir pieejams: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13019-Pathways-to-school-success-tackling-underachievement-in-basic-skills-and-early-leaving-from-education-and-training/public-consultation_lv

- plašs klāsts jau izstrādāto un nesen pasūtīto ziņojumu un pētījumu par gaidāmo Covid-19 krīzes ietekmi uz izglītības rezultātiem, vienlīdzību izglītībā, iekļaujošām sistēmām, iebiedēšanu skolā, sociālo un emocionālo izglītību, labbūtību skolā, vecāku iesaisti, skolas dzīves kvalitāti, politikas reformām, kur skaidrota sekmīga *PISA* pieredze, utt.;
- *Erasmus+* projektu kartēšana saistībā ar labāku izglītības rezultātu sekmēšanu, nesekmības problēmas un izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas situācijas risināšanu, kā arī labbūtības sekmēšanu skolā;
- zinātnieku un citu tādu ārēju ekspertu ieguldījums, kuri, izmantojot Izglītības un mācību sociālās dimensijas ekspertu tīklu (*NESET*)⁶⁴ un Eiropas rīkkopas skolām redkolēģiju, ir snieguši zināšanas un ieteikumus, kas pamatoti ar pierādījumiem;
- ESAO, *UNESCO* un Eiropas Padomes ziņojums un pētījumu analīze, kā arī Eiropas Komisijas Kopīgā pētniecības centra, *Cedefop* un *Eurydice* veikums.

Šīs ziņas ir pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

- **Ietekmes novērtējums**

Tā kā pasākumi papildina dalībvalstu iniciatīvas un ir brīvprātīgi, kā arī ņemot vērā gaidāmo ietekmi, ietekmes novērtēšana nenotika. Priekšlikuma izstrādē izmantoti senāki pētījumi⁶⁵, konsultācijas ar dalībvalstīm un sabiedriskā apspriešana.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Nav piemērojama.

- **Pamattiesības**

Šis Padomes ieteikuma priekšlikums atbilst pamattiesībām un principiem, kas atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, jo īpaši tiesībām uz persondatu aizsardzību, kā noteikts 8. pantā, akadēmisko brīvību, kā noteikts 13. pantā, tiesībām uz izglītību, kā noteikts 14. pantā, un tiesībām netikt diskriminētam, kā noteikts 21. pantā.

Pasākumi tiks veikti saskaņā ar ES tiesību aktiem par persondatu aizsardzību, jo īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679⁶⁶ par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Šai iniciatīvai nebūs vajadzīgi papildu resursi no ES budžeta.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, novērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Lai sekmētu īstenošanu, Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm rosina savstarpējās mācīšanas pasākumus un paraugprakses noteikšanu, kā arī pētījumu, vadlīniju, rokasgrāmatu un citu konkrētu, ar pierādījumiem pamatotu nodevumu sagatavošanu. Komisija plāno turpināt attīstīt

⁶⁴ <https://nesetweb.eu/en/>

⁶⁵ Pilnīga informācija par izmantotajiem materiāliem ir pieejama Komisijas dienestu darba dokumentā.

⁶⁶ OV L 119, 4.5.2016., 1.–88. lpp.

Eiropas rīkkoju skolām jaunajā Skolu izglītības platformā, lai paziņotu par konstatējumiem, sekmīgiem piemēriem un citiem būtiskiem resursiem.

Komisija plāno ziņot par Padomes ieteikuma izmantošanu, lai īstenotu stratēģisko satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk.

- **Paskaidrojošie dokumenti (direktīvām)**

Nav piemērojama.

- **Padomes ieteikuma priekšlikuma un Komisijas dienestu darba dokumenta izklāsts**

Pamatojoties uz saistībā ar Padomes 2011. gada ieteikumu gūto pieredzi, ierosinātajā Padomes ieteikumā ir apvienoti jauninājumi un kontinuitāte, piedāvājot jaunus risinājumus un paplašinot un atjauninot dažus elementus dokumentā, kuru ar to atcels.

2011. gada ieteikuma kontinuitātes nolūkā šajā priekšlikumā uzsvērta vajadzība apvienot preventīvos, intervences un kompensējošos pasākumus. Tomēr tajā ir vairāk uzsvērti preventīvie pasākumi un tiek atzīts, ka dažādu vajadzību apmierināšanai / dažādām grupām ir vajadzīgi dažādi rīcības veidi. Tajā ir ietverti aspekti, kas netika (vai pietiekami netika) apskatīti 2011. gada dokumentā, piemēram, skolu pārvaldība un kvalitātes nodrošināšanas mehānismi; visas skolas pieejas jēdziens un sadarbība un partnerība skolā un saistībā ar to; labbūtības nodrošināšanas, sociālās un emocionālās mācīšanās galvenā nozīme, kā arī drošāka, veselīgāka un atbalstošāka mācību vide.

Tajā rosinātas vadlīnijas un rīcība, ko dalībvalstis var īstenot, lai sekmētu labākus izglītības rezultātus jaunajiem Eiropas iedzīvotājiem, un norādīta Eiropas Komisijas apņēmība atbalstīt dalībvalstu rīcību šajā jomā un papildināt to.

Pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā ir norādīti pētījumos sniegtie pierādījumi, ieinteresēto personu viedokļi un pieredze, kas apkopoti apspriešanās posmā, kā arī sniegti piemēri par pašreizējo politiku un projektiem, kas ir Padomes ieteikumā veicinātās politikas pamatā.

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

Ceļi uz panākumiem skolā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību, jo īpaši tā 165. panta 4. punktu un 166. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Eiropas sociālo tiesību pīlāra⁶⁷ pirmajā un vienpadsmitajā principā ir uzsvērtā kvalitatīvas un iekļaujošas izglītības garantēšanas nozīme visiem izglītojamajiem, sākot no maza vecuma. Šo principu efektīva īstenošana lielā mērā ir atkarīga no dalībvalstu apņēmības un rīcības. ES līmeņa darbības var papildināt valstu darbības, un Komisija iepazīstināja ar savu ieguldījumu Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā⁶⁸.
- (2) 2020. gada 30. septembrī Eiropas Komisija pieņēma Paziņojumu par Eiropas izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam, ņemot vērā iekļautību kā vienu no tās sešām dimensijām⁶⁹. 2021. gada 18. februārī Padome pieņēma Padomes Rezolūciju par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030)⁷⁰.
- (3) Savā 2021. gada uzrunā par stāvokli Eiropas Savienībā Eiropas Komisijas priekšsēdētāja rosināja padarīt 2022. gadu par Eiropas jaunatnes gadu, lai dotu vairāk iespēju jauniešiem veidot Eiropas nākotni un iesaistīties tādu lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē to dzīvi.
- (4) Konferences par Eiropas nākotni galīgajā ziņojumā iedzīvotāji aicina Savienību līdz 2025. gadam izveidot iekļaujošu Eiropas izglītības telpu, kurā visiem iedzīvotājiem, tostarp lauku un attālos reģionos, ir vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai izglītībai un mūžizglītībai⁷¹. Komisijas 2020. gada paziņojumā iekļaušana un dzimumu līdztiesība ir minētas kā galvenā Eiropas izglītības telpas dimensija, kas jāīsteno līdz 2025. gadam, un tajā tika aicināts pārraut saikni starp izglītības rezultātiem un sociālekonomisko statusu. Padome piekrita, ka līdz 2030. gadam tādu 15 gadus vecu personu īpatsvaram, kurām ir vāja lasītprasme un vājas prasmes matemātikā un

---

⁶⁷ COM (2017) 250.

⁶⁸ COM (2021) 102.

⁶⁹ COM (2020) 625 final.

⁷⁰ OV C 66, 26.2.2021., 1.–21. lpp.

⁷¹ *Konference par Eiropas nākotni, Ziņojums par galīgo rezultātu*, 2022. gada maijs, 46. priekšlikums, 88. lpp.

dabaszinātnēs, vajadzētu būt mazākam par 15 %, un apņēmās panākt, ka izglītību un mācības priekšlaicīgi pārtraukušo īpatsvars ir mazāks par 9 %.

- (5) Lai gan izglītību un mācības priekšlaicīgi pārtraukušo izglītojamo skaits ir ievērojami samazinājies ES līmeni, proti, par 3,9 procentpunktiem laika periodā no 2010. gada līdz 2021. gadam, daudzi izglītojamie joprojām priekšlaicīgi pārtrauc izglītību un mācības. 2021. gadā ES vidēji 9,7 % izglītojamo priekšlaicīgi pārtrauca izglītību un mācības, kas ir pavisam nedaudz mazāk par ES līmeņa *ET* 2020 mērķi 2020. gadam — 10 %. Joprojām vairāk nekā 3,2 miljoni jauniešu ES (18–24 gadus vecu) priekšlaicīgi pārtrauc izglītību un mācības, tāpēc tiem nav iespēju veidot sekmīgu profesionālo karjeru. Arvien pastāv ievērojamas atšķirības starp dalībvalstīm un dalībvalstīs, kā arī nevienlīdzība noteiktu grupu starpā (piemēram, migrantiem, jauniem vīriešiem, tādām etniskām minoritātēm kā romiem, jauniešiem lauku un attālos reģionos ir sliktāki rezultāti).
- (6) ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) 2018. gada rezultāti liecina, ka laika periodā no 2009. gada līdz 2018. gadam bija tendence palielināties to personu skaitam, kurām ir zems pamatprasmju līmenis. Šobrīd joprojām katram piektajam 15 gadus vecajam Eiropas iedzīvotājam nav atbilstošu lasītprasmes, matemātikas vai dabaszinātņu kompetenču. Turklāt 2018. gada Starptautiskā datorprasmju un informācijas prasības pētījuma (*ICILS*) rezultāti liecina, ka piektajai daļai jauniešu ES nav pamata digitālo prasmju, vienlaikus atklājot, ka sociālekonomiskais statuss ir iemesls būtiskajām atšķirībām snieguma rezultātos un tādējādi rada lielākas digitālās plaisas risku⁷².
- (7) Dati apstiprina, ka sociālekonomiskā situācija ir visnozīmīgākais faktors, kas nosaka izglītības rezultātus. Vairumā ES dalībvalstu izglītojamie, kas pārtrauc izglītību un mācības, neiegūstot vidējo izglītību, pārsvarā nāk no nelabvēlīgas vides. 2018. gada *PISA* novērtējums atklāja, ka vairumā ES dalībvalstu to skolēnu īpatsvars, kam ir nepietiekama lasītprasme, ir daudz lielāks ekonomikas, sociālā un kultūras statusa rādītāja (*ESCS*) apakšējā ceturtdaļā nekā skolēnu īpatsvars šī rādītāja augšējā ceturtdaļā — dažās ES dalībvalstīs šī atšķirība pārsniedza 40 procentpunktus. Akadēmiskas publikācijas apstiprina, ka skolēni, kas dzīvo sliktā sociālekonomiskā vidē, biežās saskaras ar grūtībām attīstīt akadēmiskās un valodas prasmes. Viņiem biežāk ir ar mācīšanos saistītas uzvedības problēmas, zemāka motivācija mācīties, viņi ātrāk pārtrauc izglītību un mācības, viņu iegūtā kvalifikācija ir zemāka vai viņiem ir nepietiekamas prasmes, lai pilnībā iesaistītos sabiedrības dzīvē.
- (8) Pēdējo gadu laikā dalībvalstis ir integrējušas lielu skaitu skolas vecuma trešo valstu migrantu (arī bēgļu⁷³) savās izglītības sistēmās. Papildu problēmas rodas saistībā ar iedzīvotāju bēgšanu no kara Ukrainā, jo liela daļa šo personu ir skolas vecuma bērni, kuriem ir vajadzīgs mērķtiecīgs mācību (kas ietver valodas apguvi, lai varētu mācīties) un psihosociālais atbalsts.
- (9) *PISA* 2015. un 2018. gada novērtējums arī atklāja skolēnu aizvien lielāko piederības izjūtas mazināšanos skolā un plaši izplatīto un pieaugošo iebiedēšanu/kiberiebiedēšanu. Pētījumā uzsvērts tas, cik svarīga ir emocionālā, sociālā

⁷² Lai gan uzskata, ka digitālās prasmes ir daļa no pamatprasmēm, tās netiek tieši apskatītas iniciatīvā “Ceļi uz panākumiem skolā”, jo tām ir pievērsta uzmanība citās iniciatīvās, piemēram, “Digitālās izglītības rīcības plāns”.

⁷³ Termins “bēglis” šajā tekstā ir lietots plašā politiskā nozīmē, nevis tā, kā definēts Ženēvas Konvencijā un ES patvēruma tiesību aktos.

un fiziskā labbūtība skolās, lai uzlabotu bērnu un jauniešu iespēju gūt panākumus izglītībā un dzīvē. Tā apliecina, ka garīgās veselības problēmām, kā arī vardarbībai un iebiedēšanai, rasismam, ksenofobijai un citām neiecietības formām ir postošas sekas attiecībā uz bērnu un jauniešu labbūtību un izglītības rezultātiem. Pētījumi arī liecina, ka nelabvēlīgā situācijā esošas grupas ir vairāk pakļautas iebiedēšanai un ka izglītojamiem no sociālekonomiski nelabvēlīgām skolām ir mazāka piederības izjūta nekā viņu materiāli labāk nodrošinātajiem vienaudžiem.

- (10) Covid-19 pandēmija ir padarījusi šo problēmu risināšanu vēl nozīmīgāku. Vairāki pētījumi liecina, ka krīze var palielināt iespēju, ka izglītojamie, kuriem pastāv risks zaudēt saikni ar skolu, faktiski pametīs mācības un tas negatīvi ietekmēs izglītojamo garīgo veselību un labbūtību kopumā.
- (11) 2011. gadā Padome pieņēma Ieteikumu par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu⁷⁴. Eiropas un valstu līmenī ir daudz darīts ieteikuma īstenošanai, jo īpaši organizējot savstarpējo mācīšanos un paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm politikas sadarbības *ET 2020* satvarā⁷⁵. Plašs resursu klāsts, sekmīgu pasākumu piemēri un resursu materiāli ir pieejami tiešsaistē Eiropas rīkkopā skolām⁷⁶ un *Cedefop* PIA rīkkopā izglītības priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmas risināšanai. 2019. gadā publicētais Ieteikuma īstenošanas neatkarīgais novērtējums⁷⁷ skaidri liecina par to, ka Padomes ieteikums un saistītais ES politikas rīku kopums ir sekmējuši izglītības iestāžu un politikas dokumentu pārveidi un izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas samazināšanu. Tajā ir arī uzsvērtas jomas, kur ieguldāms papildu darbu.
- (12) No *Erasmus+* programmas ir atbalstīti vairāki iekļaušanas pārrobežu projekti dažādās izglītības jomās, kuru mērķis bija novērst nesekmību un izglītības un mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu. 2021.–2027. gada periodā viena no galvenajām *Erasmus+* prioritātēm ir iekļaušana. Programma arī ietver noteiktu politikas prioritāti, lai novērstu mācīšanās trūkumus, priekšlaicīgu skolas pamešanu un pamatprasmju vāju apguvi, ļaujot ieinteresētajām personām saņemt *Erasmus+* finansējumu politikas ieteikumu īstenošanai.
- (13) Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi) 2014.–2020. gadam ir ļāvuši piesaistīt ievērojamus ieguldījumus, lai novērstu izglītības un mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, nodrošinot atbalstu vairākiem lieliem projektiem atbilstoši Padomes 2011. gada Ieteikumam. No Eiropas Sociālā fonda+ atbalsta personas, reģionus un dalībvalstis, kas saskaras ar noteiktām problēmām — sākot no atgūšanās no Covid-19 pandēmijas un beidzot ar ES nodarbinātības, sociālās iekļaušanas, izglītības un klimata mērķu sasniegšanu. Plānošanas perioda intervenču izmantošanu saistībā ar ESIF un 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondiem cita starpā nosaka konkrētai valstij adresēti ieteikumi, kas pausti Eiropas pusgada ietvaros.
- (14) Tehniskā atbalsta instruments piedāvā dalībvalstīm iespēju pēc pieprasījuma saņemt atbalstu, lai dažādās jomās veiktu pielāgotas reformas, piemēram, uzlabotu pirmsskolas izglītību un aprūpi, noteiktu valsts stratēģijas un rīcības plānus, lai risinātu

⁷⁴ OV C 191, 1.7.2011., 1.–6. lpp.

⁷⁵ Sk. <https://education.ec.europa.eu/lv/education-levels/school-education/school-education-initiatives/early-school-leaving>.

⁷⁶ <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools.htm>.

⁷⁷ Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ĢD (2019), *Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M., Downes, P., Assessment of the implementation of the 2011 Council recommendation on policies to reduce early school leaving: final report*, Publikāciju birojs.

un novērstu izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmu, izstrādātu rīkus skolotāju piesaistei un profesionālai attīstībai vai sagatavotu un īstenotu mācību programmas reformu. Tehniskā atbalsta instrumentu un tā priekštecī — strukturālo reformu atbalsta programmu — vairākās dalībvalstīs izmantoja, lai atbalstītu reformas, kuru nolūks ir novērst izglītības un mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu un kuras īpaši attiecās uz bērniem no neaizsargātām grupām.

- (15) Bērniem un pusaudžiem ir vajadzīgs līdzsvarots kognitīvo, sociālo un emocionālo kompetenču kopums, lai panāktu pozitīvus rezultātus skolā un dzīvē. Padomes Ieteikumā par pamatkompetencēm mūžizglītībā⁷⁸ ir definētas personīgās, sociālās un mācīšanās mācīties kompetences. Tās ietver spēju tikt galā ar nenoteiktību un sarežģītību, rūpes par savu fizisko un emocionālo labbūtību, spēju saglabāt fizisko un garīgo veselību, veidot uz sadarbību vērstas un pozitīvas attiecības un dzīvot, rūpējoties par veselību un domājot par nākotni, vienlaikus spējot pārvaldīt konfliktus iekļaujošā un atbalstošā kontekstā.
- (16) Padomes secinājumos par Eiropas skolotājiem un pasniedzējiem nākotnei⁷⁹ tiek atzīts, ka skolotāji, pasniedzēji un skolu vadītāji ir neaizstājams izglītības un mācību virzītājspēks, un uzsvērts, ka ir svarīgi turpināt attīstīt un atjaunināt to kompetences. Paziņojumā par Eiropas izglītības telpu un Padomes rezolūcijā ir atzīta skolotāju un pasniedzēju ļoti lielā nozīme.
- (17) Padomes Ieteikumā par kvalitatīvām agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām⁸⁰ uzsvērts, ka visiem bērniem nodrošināta piekļuve kvalitatīviem pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem veicina bērnu veselīgu attīstību un panākumus izglītībā, palīdz samazināt sociālo nevienlīdzību un mazina kompetenču atšķirības dažādos sociālekonomiskos apstākļos dzīvojošiem bērniem.
- (18) Padomes Ieteikumā par kombinētu mācīšanos kvalitatīvai un iekļaujošai pamatizglītībai un vidējai izglītībai⁸¹ tiek atbalstītas kombinētās mācīšanās pieejas, kurās tiek nodrošināta skolas telpu un tālmācības vides kombinēšana, kā arī digitāli un nedigitāli mācīšanās rīki, lai veidotu noturīgākas un iekļaujošākas izglītības un mācību sistēmas. Šāda prakse ļauj izmantot dažādodu pieeju un rīkus, lai labāk atbalstītu skolēnus ar konkrētām vajadzībām vai no nelabvēlīgā situācijā esošām grupām un lai uzlabotu to motivāciju mācīties.
- (19) Eiropas Prasmju programmā⁸² definē pasākumus ilgtspējīgas konkurētspējas stiprināšanai un noturības veidošanai, lai reaģētu uz krīzi un palīdzētu iedzīvotājiem un uzņēmumiem veidot labākas prasmes un vairāk prasmju, pamatojoties uz Covid-19 pandēmijas laikā gūtajām atziņām. Padomes Ieteikumā par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai⁸³ ir rosināts atjaunināts ES politikas redzējums par PIA, kam ir galvenā nozīme, lai novērstu un risinātu izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmu un sekmētu iespēju vienlīdzību.

---

⁷⁸ OV C 189, 4.6.2018., 1.–13. lpp.

⁷⁹ OV C 193, 9.6.2020., 11.–19. lpp.

⁸⁰ OV C 189, 5.6.2019., 4.–14. lpp.

⁸¹ COM (2021) 455 final.

⁸² COM (2020) 274 final.

⁸³ OV C 417, 2.12.2020., 1.–16. lpp.

- (20) Digitālās izglītības rīcības plānā⁸⁴ ir izklāstītas darbības digitālo prasmju un kompetenču uzlabošanai, lai īstenotu digitalizāciju un pārliecinātos, ka visi izglītojamie mācās un ka visiem absolventiem ir darba tirgū nepieciešamās kompetences. Tajā paredzēta kopīgu pamatnostādņu izstrāde skolotājiem un izglītības darbiniekiem par to, kā veicināt digitālo pratību un cīnīties pret dezinformāciju, Eiropas digitālo kompetenču satvara atjaunināšana un plānots ierosināt Padomes ieteikumu par digitālo prasmju nodrošināšanas uzlabošanu izglītībā un mācībās. Rīcības plāns arī aicina novērst dzimumu nelīdztiesību *STEM* jomā.
- (21) Padomes ieteikumā, ar ko izveido Eiropas Garantiju bērniem, dalībvalstis tiek aicinātas garantēt efektīvu un brīvu piekļuvi izglītībai un skolas nodarbībām bērniem, kam vajadzīga palīdzība (proti, bērniem, kas ir pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, jo īpaši romu bērniem). ES stratēģijā par bērna tiesībām aicina veidot iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību. Jaunajā ES stratēģijā labākam internetam bērniem ir aicinājums veidot tādu digitālo vidi, kurā bērni ir aizsargāti, saņem iespējas un tiek cienīti, un tajā uzsvērtā neaizsargātā situācijā esošu bērnu vajadzība saņemt vienlīdzīgas iespējas, lai izmantotu digitālās desmitgades izdevības.
- (22) Jaunajā ES vienlīdzības stratēģiju un iekļaušanas politikas satvaru kopumā, kas pieņemts 2020. un 2021. gadā⁸⁵, ir īpaši uzsvērtā vienlīdzības un iekļaušanas sekmēšana un cīņa pret diskrimināciju izglītībā, izmantojot mērķtiecīgu atbalstu visnelabvēlīgākajā situācijā esošām un visdiskriminētākajām personām.
- (23) Padomes Ieteikumā “Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana”⁸⁶ ieteikts atvieglot jauniešu atgriešanos izglītībā un mācībās, dažādojot tālākizglītības piedāvājumu un attiecīgā gadījumā nodrošinot neformālās un ikdienējas mācīšanās validēšanu. Papildus tam iniciatīva *ALMA*⁸⁷ (*Aim, Learn, Master, Achieve* — orientācija, mācības, meistarība, rezultāts) palīdz nelabvēlīgā situācijā esošiem jauniešiem vecumā no 18 līdz 30 gadiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), atrast savu ceļu darba tirgū mītnes valstī, un apvieno atbalstu izglītībai, arodmācībām un nodarbinātībai ar iekārtošanu darbā citā ES dalībvalstī, lai uzlabotu jauniešu prasmes, zināšanas un pieredzi.
- (24) Padomes 2011. gada Ieteikuma īstenošanas gaitā gūtās atziņas, pētījumu un apspriešanās ar ieinteresētajām personām rezultātā gūtais ieskaits liecina, ka ir nepieciešama plašāka, iekļaujošāka un sistemātiskāka pieeja panākumu sasniegšanai skolā, vienlaikus īstenojot ES līmeņa pamatprasmju mērķi un novēršot izglītības un mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, kā arī pilnībā iekļaujot labbūtības dimensiju. Šādai pieejai būtu jānodrošina to kompetenču attīstība, kas vajadzīgas sekmju gūšanai izglītībā un dzīvē, un tā dos iespēju gūt jēgpilnu mācību pieredzi, iesaistīties, panākt plašāku līdzdalību kopienas dzīvē un pāreju uz stabilu pieaugušā dzīvi.

⁸⁴ COM (2020) 624 final.

⁸⁵ Eiropas dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam (2020. gads), ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam, ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars 2020.–2030. gadam (2020. gads) un saistītie Padomes ieteikumi (2021. gads), LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam (2020. gads), Rīcības plāns par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam (2020. gads), Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam (2021. gads), ES stratēģija antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam (2021. gads).

⁸⁶ OV C 372, 4.11.2020., 1.–9. lpp.

⁸⁷ Sk. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1549&langId=lv>.

- (25) Izglītības un mācību sistēmā visā ES ir sistemātiski jāņem vērā, ka mērķis ir samazināt nesekmību un novērst izglītības un mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, kā arī veicināt panākumus skolā. Sistēmas līmenī politikas pasākumu konsekvence, koordinēšana ar citām attiecīgajām politikas jomām (piemēram, veselības aprūpi, sociālajiem pakalpojumiem, nodarbinātību, mājokļiem, tieslietām, migrāciju un integrāciju) un efektīva sadarbība starp dažādiem dalībniekiem visos līmeņos (valsts, reģionālā, vietējā, skolas līmenī) ir vajadzīga, lai sniegtu saskaņotu atbalstu bērniem, jauniešiem un viņu ģimenēm. Vienlaikus skolas līmenī būtu jāsekmē visas skolas pieeja, kas aptver visas darbības jomas (mācīšanu un mācīšanos, plānošanu un pārvaldību utt.) un iesaista visus galvenos dalībniekus, proti, izglītojamos, skolu vadītājus, akadēmisko un neakadēmisko personālu, vecākus un ģimenes, vietējās un plašākas kopienas⁸⁸.
- (26) Šajā Padomes ieteikumā ir pilnīgi ievērots subsidiaritātes princips un proporcionalitātes princips,

AR ŠO IESAKA DALĪBVALSTĪM:

1. Līdz 2025. gadam atbilstošā līmenī un saskaņā ar savu izglītības un mācību sistēmas struktūru izstrādāt vai nostiprināt **integrētu un visaptverošu stratēģiju panākumu veicināšanai skolā**, lai likvidētu saikni starp izglītības rezultātiem un sociālekonomisko statusu, sekmētu iekļaušanu izglītībā (tostarp novērstu segregāciju šajā jomā) un vēl vairāk samazinātu izglītības un mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu un nesekmību pamatprasmju apgūvē, kā rosināts pielikumā ietvertajā politikas satvarā. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš labbūtībai skolā kā galvenajam elementam, kas nodrošina panākumus skolā. Šādai stratēģijai būtu jāietver **preventīvie, intervences un kompensējošie** pasākumi (arī Garantijas jauniešiem ietvaros piedāvātie pasākumi), **jābūt pamatotai ar pierādījumiem un jāapvieno vispārējie pasākumi ar mērķtiecīgiem un/vai individuāliem nosacījumiem** izglītojamajiem, kam vajadzīga papildu uzmanība un atbalsts iekļaujošā vidē (piemēram, izglītojamajiem, kas atrodas nelabvēlīgā sociālekonomiskajā situācijā, migrantu, bēgļu un romu izcelsmes izglītojamajiem, izglītojamajiem ar redzamu un neredzamu invaliditāti, izglītojamajiem ar īpašām izglītības vajadzībām vai garīgās veselības problēmām). Šādai stratēģijai būtu arī jāpamatojas uz strukturētu **sadarbību** starp dalībniekiem, kuri pārstāv dažādas politikas jomas, pārvaldības un izglītības līmeņus, jāsaņem atbilstošs **finansējums**, un būtu jāizstrādā skaidrs tās **īstenošanas un izvērtēšanas** plāns.
2. Izstrādāt un pastiprināt **datu apkopošanas un uzraudzības sistēmas** valsts, reģionālā un vietējā līmenī, kas ļauj sistemātiski apkopot kvalitatīvu un kvantitatīvu informāciju par izglītojamajiem, kā arī mācību rezultātus ietekmējošiem faktoriem, jo īpaši sociālekonomisko situāciju. Šīm sistēmām jāatbilst persondatu aizsardzības prasībām un valsts tiesību aktiem. Tām būtu jānodrošina, ka sadalīti dati un informācija par plašu aspektu kopumu ir pieejami dažādos politikas līmeņos un tiek izmantoti preventīviem pasākumiem un agrīnai intervencei, analīzei un politikas izstrādei, vadībai, uzraudzībai un norādīto stratēģiju izvērtēšanai.
3. Integrētas un visaptverošas stratēģijas kontekstā jāapvieno preventīvie, intervences un kompensējošie pasākumi, kā izklāstīts pielikumā norādītajā politikas satvarā, lai atbalstītu:

⁸⁸ Sk. definīciju pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

- 3.1. **izglītojamos**, sistemātiski apvienojot dažādus pasākumus, kuros galvenā uzmanība pievērsta izglītojamo interesēm un vajadzībām;
- 3.2. **skolu vadītājus, skolotājus, pasniedzējus un citu personālu**, pārliecinoties, ka tiem ir zināšanas, prasmes un kompetences, kā arī laiks, vieta un atbilstošs atbalsts, lai efektīvi strādātu ar izglītojamajiem, kas ir pakļauti izslēgšanas, nesekmības un izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas riskam;
- 3.3. **skolas**, kad tās izstrādā visas skolas pieeju panākumu skolā nodrošināšanai; šādas pieejas īstenošanā ir iesaistīta skolas kopiena (skolas vadītāji, skolotāji, pasniedzēji un cits akadēmiskais personāls, izglītojamie, vecāki un ģimenes, kā arī vietējā kopiena), kā arī ārējas ieinteresētās personas, kas aktīvi un uz sadarbību vērsta veidā iesaistās, lai sekmētu veiksmīgu izglītības apguvi visiem izglītojamajiem;
- 3.4. **sistēmas līmenī** pasākumus, lai uzlabotu vienlīdzību un iekļaušanu izglītībā un mācībās, kā arī veiksmīgu izglītības apguvi visiem izglītojamajiem, tostarp pievēršoties struktūrām un mehānismiem, kam var būt īpaši negatīva ietekme uz izglītojamajiem no nelabvēlīgākā situācijā esošām grupām.
4. Optimizēt valsts un ES **resursu** izmantošanu ieguldījumiem infrastruktūrā, mācībās, rīkos un resursos, lai uzlabotu iekļaušanu, vienlīdzību un labbūtību izglītībā; tas ietver ES finansējumu un zināšanas reformu veikšanai un ieguldījumiem infrastruktūrā, rīkos, pedagogijā un veselīgas mācību vides veidošanā, jo īpaši tādas instrumentus kā *Erasmus+*, *Atveseļošanas un noturības mehānisms*, Eiropas Sociālais fonds+, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, programma “Digitālā Eiropa”, programma “Apvāršnis Eiropa”, tehniskā atbalsta instruments, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds utt., un nodrošināt, ka finansējuma izmantošana atbilst vispārējai stratēģijai.
5. Ziņot par savu stratēģiju, veiktajiem pasākumiem, attiecīgu uzraudzības un novērtēšanas kārtību un piešķirto budžetu atbilstoši Eiropas izglītības telpas un Eiropas pusgada ziņošanas kārtībai.

AR ŠO AICINA KOMISIJU:

1. Atbalstīt Padomes ieteikuma, kā arī saistīto iniciatīvu, piemēram, Eiropas Garantijas bērniem, īstenošanu, proti, veicināt savstarpēju mācīšanos un informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un visām attiecīgajām ieinteresētajām personām par to, kā nodrošināt veiksmīgu izglītības apguvi ikvienam; šajā saistībā:
  - 1.1. izmantot stratēģisko satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030), kurā prioritārās jomas ir izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas samazināšana, pamatprasmju apguves un labbūtības uzlabošana izglītojamajiem, skolotājiem un pasniedzējiem;
  - 1.2. izveidot ekspertu grupu nesekmības riskam pakļauto grupu mācīšanās vides un labbūtības skolā uzlabošanas atbalstam un sekmēt šīs grupas darbību, jo tas ļaus turpināt paraugprakses noteikšanu attiecībā uz atbalstošas un veselīgas mācīšanās vides izveidi, garīgās veselības, veselīga dzīvesveida un fiziskās un emocionālās labbūtības veicināšanu (kas ietver arī posttraumatiskā stresa novēršanu), kā arī iebiedēšanas un vardarbības skolā novēršanu; izstrādāt priekšlikumus sekmīgas prakses efektīvai izmantošanai skolās un ieteikumus informētības uzlabošanas pasākumiem ES un valsts līmenī;

- 1.3. aktīvi iesaistīt jauniešus Padomes ieteikuma īstenošanā, šajā nolūkā izmantojot arī Eiropas jaunatnes dialogu, lai nodrošinātu, ka jauniešu (arī tādu, kas nāk no nelabvēlīgas vides) viedoklis, uzskati un vajadzības tiek pilnībā ņemti vērā;
- 1.4. izmantot ES tiešsaistes platformas un kopienas, kas paredzētas izglītības un mācību nodrošināšanai, — piemēram, *eTwinning*, jauno Eiropas platformu skolas izglītībai, *Erasmus+ Alumni*, *Cedefop* vēstniekus izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmas risināšanai, Mācību stūrīti vairākvalodu mācību materiāliem par ES, —, lai līdzdalītu sekmīgu praksi (arī attiecībā uz savstarpējo mācīšanos un līdzbiedru mentorēšanu), kopīgotu pamatnostādnes un praktiskus rīkus, kas palīdzētu izstrādāt, īstenot un izvērtēt valsts, reģionālo un vietējo politiku un praksi, tostarp tādu, kura vērsta uz izglītojamajiem, kas nāk no nelabvēlīgas vides;
- 1.5. izmantot informācijas izplatīšanu un sekmēt turpmāk norādīto ES fondu sniegto iespēju izmantošanu, lai veicinātu, atbalstītu un iespējotu iekļaušanu, vienlīdzību un labbūtību izglītībā: *Erasmus+*, Atveseļošanas un noturības mehānisms, Eiropas Sociālais fonds+, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, programma “Digitālā Eiropa”, programma “Apvārsnis Eiropa”, tehniskā atbalsta instruments, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds utt.;
- 1.6. atbalstīt ES līmeņa pētniecību un apsekojumus; iedrošināt veidot pētniecības tīklus un atbalstīt dialogu starp pētniecības jomām un politikas nostādņēm, kā arī pētniekiem un praktiķiem;
- 1.7. ņemt vērā strukturētu dialogu par digitālo izglītību un prasmēm, tostarp no tā izrietošus priekšlikumus Padomes ieteikumiem.
2. Sadarbībā ar dalībvalstīm palīdzēt izstrādāt un izplatīt vadlīnijas un resursus par veiksmīgu izglītības apguvi visiem izglītojamajiem (arī materiālus par migrantu integrēšanu un valodas apguvi), tostarp turpināt izstrādāt un popularizēt Eiropas rīkkopu skolām “Iekļaujošas izglītības veicināšana un priekšlaicīgas mācību pamešanas problēmas risināšana”, Iedvesmojošas prakses apkopojumu par iekļaujošu un pilsonisku izglītību un *Cedefop* PIA rīkkopu, kas paredzēta izglītības un mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmas risināšanai.
3. Atbalstīt profesionālās izaugsmes iespējas izglītības darbiniekiem un citām ieinteresētajām personām:
  - 3.1. dalīties paraugpraksē, kas gūta, darbiniekiem piedaloties *Erasmus+*, projektos un tīklos, tai skaitā izmantojot *eTwinning* tiešsaistes kopienas, *Erasmus+* skolotāju akadēmijas un profesionālās izcilības centrus;
  - 3.2. nodrošināt Eiropas skolu izglītības platformas uzturēto masveida atvērto tiešsaistes kursu (*MOOC*) pieejamību un mikrodiplopus skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem un skolotāju izglītotājiem un veicināt šo kursu plašu izmantošanu.
4. Uzraudzīt un ziņot par Padomes ieteikuma īstenošanu Eiropas pusgada (tostarp izmantojot pārskatīto sociālo rezultātu pārskatu) un Eiropas Ekonomikas zonas ietvarā.
5. Izmantojot ziņojumus par Eiropas izglītības telpu, uzraudzīt un periodiski ziņot par ES līmeņa mērķu sasniegšanā panākto progresu; apsvērt, kā pēc vajadzības un attiecīgā gadījumā var uzlabot uzraudzību ES līmenī, jo īpaši novērtēt pašreizējos ES līmeņa rādītājus un ierosināt jaunus rādītājus, tostarp attiecībā uz iekļaušanu un vienlīdzību.

6. Padomes 2011. gada 28. jūnija Ieteikums par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu tiek atcelts. [Ar šo ieteikumu atceļ un aizstāj Padomes 2011. gada 28. jūnija Ieteikumu par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu (OV C 191, 1.7.2011.)]

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*